WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

for a living planet®

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kokous 12.6.2024

VIITE: **Lausuntopyyntö / E 39/2024 vp: Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä**

ASIA: **WWF Suomen kirjallinen asiantuntijalausunto**

WWF kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

- **Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen** osalta WWF katsoo, että päätökset Suomen kannasta tulisi tehdä vasta, kun saamme tarkempaa tietoa kuluvan kesän emokalatilanteesta. Viime vuoden katastrofaalisen pienen emokalamäärän ja lohien merivaelluksen aikaisen heikon selviytymisen vuoksi lohenkalastuksessa tulee noudattaa suurta varovaisuutta. Mikäli emokalojen määrä jää tänäkin vuonna kutukantatavoitteiden alapuolelle, kalastusta ei tulisi avata ensi vuonna lainkaan.
- **Suomenlahden lohenkalastus** tulee kohdistaa ICES:n neuvonannon mukaisesti istutettuihin lohiin, eikä kalastuskuolevuutta tule nostaa nykytasosta. Erityisesti alkukauden pyynnissä Suomenlahdella kalastetaan myös Perämeren luonnonkannoista olevia kaloja, joten kalastuksen avaamisessa tulee noudattaa samaa varoivaisuusperiaatetta kuin Pohjanlahdella.
- **Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan** osalta tulee niin ikään noudattaa varovaisuutta, sillä kanta on edelleen vain niukasti kriittisen (Blim) tason yläpuolella. WWF katsoo, että kalastuskuolevuutta ei tulisi kasvattaa nykytasosta, jotta pääaltaan silakkakannat pääsevät elpymään tavoitetasolle. Tämä tarkoittaisi, että EU TAC asetettaisiin korkeintaan kuluvan vuoden tasolle (40 368 tonnia).
- **Kilohailin** osalta WWF suosittelee asettamaan kiintiötason korkeintaan Itämeren monivuotisen hoitosuunnitelman ja ICES:n neuvonannon mukaisen vaihteluvälin alarajalle siten, että EU:n TAC olisi korkeintaan noin 117 000 tonnia.

Yleiset kommentit:

Itämeren kalakannat ja kalastus ovat tällä hetkellä kriisissä. Monet taloudellisesti ja ekosysteemin kannalta tärkeät lajit ovat taantuneet hälyttävästi. Turskakannat ovat edelleen pohjalukemissa ja kohdennettu kalastus on jouduttu keskeyttämään jo useaksi vuodeksi, samoin kuin eteläisellä Itämerellä elävän läntisen silakkakannan kalastus. Myös Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakannat ovat taantuneet kriittiselle tasolle ja ovat uusimman kanta-arvion mukaan vain niukasti kriittistä tasoa kuvaavan Blim-viitearvon yläpuolella. Lohen kutuvaellus Pohjanlahden jokiin jäi erityisesti viime vuonna katastrofaalisen heikoksi siitä huolimatta, että avomerikalastus on keskeytetty ja rannikkokalastuksen kiintiöitä on pienennetty. Itämeren kampelakalat ovat sen sijaan runsastuneet, mutta turskasivusaalis

edellyttää varovaisuutta ja tarkempia alueellisia säätelytoimia myös kampelakalojen kalastukseen.

Itämeren kalakantojen viimeaikainen nopea taantuminen näyttää olevan ensisijaisesti seurausta Itämeren ekosysteemissä ja ravintoverkoissa tapahtuneista muutoksista. Ympäristön muuttuminen vaatii, että erityisesti taantuneiden ja vaarassa olevien kalakantojen runsautta tulee kasvattaa, jolloin kantojen puskurikyky ympäristömuutoksia vastaan kasvaa. Tämä edellyttää nykyistä maltillisempia saaliskiintiöitä sekä kalastuksen tarkempaa alueellista ohjaamista. Lisäksi on tärkeää, että erityisesti eteläisellä Itämerellä rajoitetaan meriluonnolle vahingollista pohjatroolausta, vähintäänkin suojelualueilla sekä arvokkailla ja monimuotoisilla merialueilla.

WWF painottaa, että Itämeren kalakantojen monivuotinen hoitosuunnitelma ei ole toiminut toivotulla tavalla, mikä näkyy kalakantojen taantumisena, siitä huolimatta, että kalastuksen säätelyssä on noudatettu monivuotisessa hoitosuunnitelmassa kirjattuja periaatteita ja tieteellistä neuvonantoa. Tämä ilmentää sitä, että nykyinen neuvonanto, hoitosuunnitelma ja päätöksenteko eivät riittävässä määrin huomioi meriympäristössä tapahtuvia nopeita muutoksia. On välttämätöntä säädellä kalastusta niin, että kalastuskiintiöitä ei katsota vain säätelyaluekohtaisesti, vaan kalastuksen vaikutukset osapopulaatioihin, muihin lajeihin ja koko ekosysteemiin otetaan huomioon. Kalastuskiintiöistä ja muista säätelytoimista päätettäessä tulee ottaa entistä paremmin huomioon ympäristössä ja kalakannoissa tapahtuvat negatiiviset signaalit (esim. heikentynyt poikastuotanto tai lisääntynyt luontainen kuolevuus) jo varhaisessa vaiheessa, vaikka kalakannan tila sinänsä olisikin vielä tavoitetasojen mukainen.

Kalakantakohtaiset näkemykset:

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen osalta WWF katsoo, että viime vuoden katastrofaalisen heikon emokalamäärän ja lohien merivaelluksen aikaiseen selviytymiseen liittyvien epävarmuuksien vuoksi Suomen kanta lohikiintiöihin tulisi päättää vasta, kun näemme kuluvan kesän kutunousun runsauden ja emokalamäärän. Mikäli emokalamäärä jää edelleen kutukantatavoitteiden alapuolelle, lohenkalastusta ei tulisi avata lainkaan ensi vuonna. Lisäksi WWF katsoo, että lohenkalastus tulisi lähtökohtaisesti keskittää osa-alueelle 31 (Perämeri), missä pyynti kohdistuu selkeämmin paremmassa tilassa olevien lohijokien kantoihin ja suurten rakennettujen jokien kompensaatioistutuksiin. Osa-alueilla 30 ja 29N (Selkämeri ja Ahvenanmeri) pyynti tulisi kohdistaa istutettuihin lohiin rakennettujen jokien lähistöllä.

WWF katsoo, että Maa- ja metsätalousministeriön esittämä kalastuskuolevuus (40 000 lohta, mukaan lukien vapaa-ajankalastus) on sinänsä oikean suuruinen ja linjassa ICES:n tieteellisen neuvonannon kanssa, sillä edellytyksellä, että vuosien 2024 ja 2025 kutuvaellus tulee olemaan

samalla tasolla, kuin keskimäärin viimeisen 10 vuoden aikana. Neuvonantoon liittyy kuitenkin suuria epävarmuustekijöitä ja riskejä, erityisesti lohien merivaelluksen aikaiseen selviytymiseen liittyen. WWF painottaa, että Suomen tulisi viipymättä sopia yhdessä Ruotsin kanssa reaktiivisista säätelytoimista, joilla lohenkalastus merellä ja joissa voidaan keskeyttää kalastuskauden aikana, mikäli kutukantatavoitteiden toteutuminen on vaarassa.

Lisäksi WWF korostaa tarvetta tarkastaa rannikko- ja jokikalastuksen aikasäätelyn toimivuutta uusimman tutkimustiedon pohjalta. Alkukauden kalastus kohdistuu korostetusti lohiin, jotka kantavat lohen vanhaan sukukypsyysikään ja siten suureen kokoon vahvasti kytkeytyvää geenimuotoa. Suurikokoiset lohet ovat äärimmäisen arvokkaita poikastuottajia, sillä ne tuottavat määrällisesti moninkertaisesti mätiä ja laadullisesti parempaa mätiä pieniin naaraisiin verrattuna. Suurikokoiset lohet palaavat jokeen ensimmäisinä keväällä ja alkukesästä sekä vaeltavat korkeimmalle jokea ylös, jolloin ne altistuvat pisimpään myös jokikalastukselle. Näin ollen kalastuksen rajoittaminen alkukaudesta on olennaisen tärkeää lohikannan monimuotoisuuden ja tuottavuuden turvaamiseksi. Lohikannan monimuotoisuus ja korkea poikastuotantokyky lisäävät kannan puskurikykyä ympäristönmuutoksia vastaan, mikä taas on avainasemassa pitkän tähtäimen selviytymisen ja siten myös kalastuksen kannalta (ks. Miettinen 2023).

WWF korostaa tarvetta laatia pikaisesti Itämeren lohikannoille monivuotinen hoitosuunnitelma, jolla mm. varmistetaan avomerikalastuskiellon pysyvyys ja säädetään riittävät turvatoimet reaktiiviseen säätelyyn merellä ja joissa, mikäli emokalamäärät uhkaavat jäädä alhaiselle tasolle.

Suomenlahden lohenkalastus tulee kohdistaa ICES:n neuvonannon mukaisesti istutettuihin lohiin, eikä kalastuskuolevuutta tule nostaa nykytasosta. Erityisesti alkukauden pyynnissä Suomenlahdella kalastetaan myös Perämeren luonnonkantajoista olevia kaloja, joten kalastuksen avaamisessa tulee noudattaa samaa varoivaisuusperiaatetta kuin Pohjanlahdella. WWF katsoo, että Suomenlahden kokonaiskiintiö tulisi olla maksimissaan noin 8000 lohta.

Suomenlahdella kalastuksen ohjaamisessa keskeisintä on, ettei kalastus vaaranna Suomenlahden alkuperäiskantoja tai estä palautettavien lohikantojen elpymistä. Luonnonlohikantojen ja luonnossa lisääntyvien lohikantojen turvaamiseksi lohenkalastusta tulee ohjata Suomenlahdella kiintiöiden lisäksi myös muilla toimenpiteillä, kuten rauhoitusalueilla luonnonlohijokien edustalla ja ajallisilla säätelytoimilla. EU-tasolla päätettävien säätelytoimien ohella Suomenlahden lohikantojen elpymistä tulee tukea kansallisilla toimenpiteillä, kuten kalastusrajoituksilla erityisesti Kymijoen jokisuistossa.

Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakantojen osalta WWF katsoo, että maa- ja metsätalousministeriön esittämä ja monivuotisen hoitosuunnitelman mukainen kiintiötaso (83 880 – 111 034 tonnia) on erittäin riskialtis silakkakantojen tilaan ja elpymisennusteisiin nähden. Esityksen mukainen kiintiötaso tarkoittaisi 107 – 175 prosentin lisäystä kuluvan vuoden kiintiöön, vaikka itse kalakannan tila ei ole muuttunut merkittävällä tavalla ja on vain niukasti kriittisen viitearvon (Blim) yläpuolella.

WWF katsoo, että pääaltaan ja Suomenlahden silakkakiintiö tulisi asettaa korkeintaan kuluvan vuoden tasolla (40 368 tonnia) silakkakantojen nopean elpymisen turvaamiseksi.

WWF katsoo, että Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden säätelyalueella tulee viipymättä siirtyä tarkempaan osa-alue- ja populaatiotason tarkasteluun. Erityisesti pääaltaan eteläisten silakkapopulaatioiden tilaa tulee vahvistaa alueellisilla säätelytoimilla, sillä nykyisin suurin pyyntipaine kohdistuu voimakkaimmin taantuneisiin eteläisiin osakantoihin. Lisäksi WWF korostaa tarvetta tehostaa silakkakantojen seurantaa ja tutkimusta.

WWF huomauttaa, että silakka on Itämeren ekosysteemin avainlajeja ja silakkakantojen runsaus ja elinvoimaisuus vaikuttaa suuresti myös moneen muuhun lajiin, kuten loheen ja turskaan. WWF ymmärtää ja tunnistaa silakankalastuksen rajoittamisen mittavat taloudelliset vaikutukset, mutta näkee ensiarvoisen tärkeäksi, että silakkakantojen nopea elpyminen asetetaan päätöksenteossa etusijalle.

Kilohailin osalta WWF suosittelee TAC:n asettamista Fmsy vaihteluvälin alarajaa (EU TAC 117 000 tonnia) pienemmäksi. Kilohailikiintiön asettamisessa on välttämätöntä huomioida kolmen viime vuoden heikot vuosiluokat, kilohailin ja silakan sekakalastukseen ja raportointiin liittyvät epävarmuudet, kilohailin vaikutus turskakannan elpymiseen sekä kalastuksen epätasainen alueellinen jakautuminen.

Itämeren molempien turskakantojen ja läntisen silakkakannan kohdennettu kalastus tulee olla edelleen kiellettyä komission ehdotuksen ja valtioneuvoston kannan mukaisesti. WWF suhtautuu kielteisesti turskakannoille sovellettuun sivusaaliskiintiöön ja katsoo, että sivusaaliskiintiön asettamisen sijaan olennaista olisi toimeenpanna pyydysteknisiä ja ajallisia säätelytoimia, joilla turskasivusaalista saataisiin vähennettyä erityisesti punakampelan kalastuksessa. Lisäksi kalastuksen valvontaa tulee tehostaa turskan tärkeimmillä esiintymisalueilla.

Helsingissä 11.6.2024

Maailman Luonnon Säätiö (WWF) Suomen Rahasto

Jari Luukkonen
Pääsihteeri

Matti Ovaska
Suojeluasiantuntija

Lisätiedot: Matti Ovaska, matti.ovaska@wwf.fi, p. 040 7273149

Lähteet:

Miettinen, A. 2023. Genomic approaches to guide the conservation and management of wild Atlantic salmon. University of Helsinki. Dissertationes Universitatis Helsingiensis 99/2023.